

ROZSNYAI IRÉNKE, A MAGÁNÍRÁT MŰVELŐ AUTONÓM SZERZŐ

Kulcsszavak: népi költő; írásszokás; munkamódszer; az írás motivációi

Az írás, mely az évezredek során a kommunikáció egyik legfontosabb eszközévé vált, lehetővé tette a tudás tárolását és átadását a későbbi generációk számára, és sokáig szinte kizárólagos lehetőséget biztosított az egymástól fizikai távolságra lévő egyéneknek a kapcsolattartásra. Az írástudás és íráshasználat egyre szélesebb körben való elterjedésével a leírt szövegek tartalma is egyre változatosabb lett, az írott szövegek létrehozásának célja és oka is egyre inkább bővült.

Az egyéni íráshasználattal behatóan az antropológia foglalkozik, megvizsgálva mindazokat a körülményeket, amelyek egy személy írásszokásait formálják, a szubjektív és objektív okokat, amelyek az írásra indították.¹ Érdekes következtetésekre lehet jutni egy-egy személy levelezésének vizsgálata kapcsán, de ugyanígy egy személyes vagy családi irattár feltérképezése is fontos tanulsággal jár. A kolozsvári néprajzi iskola Keszeg Vilmos irányításával – gazdag szempontrendszerrel alkalmazva – kutatja a populáris írásbeliség különböző formáit.² A vizsgálat tárgya a népi írásbe-

* TAMÁSNÉ SZABÓ Csilla (1968), dr., nyelvész, az Erdélyi Múzeum-Egyesület Jakó Zsigmond Kutatóintézetének tudományos munkatársa, tcsilla68@yahoo.fr

- 1 Az egyik legfrissebb antropológiai kutatás eredményeit e területen lásd SZIKSZAI Mária: *Letűnt világok antropológiája*. EME, Kvár, 2020; Uő: *Levelek egy letűnt világból*. I–II. EME, Kvár, 2021.
- 2 Egyetemi jegyzetben összefoglalva lásd: KESZEG Vilmos: *Alfabetizáció, írásszokások, populáris írásbeliség*. KJNT–BBTE, Kvár, 2008 (Néprajzi Egyetemi Jegyzetek 3 – a továbbiakban KESZEG: *Alfabetizáció*). Korábban megjelent munkái a témában, a teljesség igénye nélkül: Uő: *A folklór határán. A népi írásbeliség verses műfajai Aranyosszéken*. Kritérion, Buk., 1991; Uő: *Írott szövegek, szövegtárgyak egy személy életében = Szöveg és stílus*. Szerk. PÉNTEK János. BBTE Magyar Nyelv és Kultúra Tanszéke, Kvár, 1997. 241–245; Uő: *Az írás a populáris kultúrában = Európából Európába*. Szerk. CSOMA Zsigmond–VIGA Gyula. Néprajzi Látóhatár VI(1997). 1–4. sz. 45–52; Uő: *Kicsiny dalaim. Népi költők antológiája*. Erdélyi Gondolat, Székelyudvarhely 1999; Uő: *Írásszokások, az írás motivációi és funkciói = Magyar népi kultúra. Alapfogalmak. Folklór. Anyagi kultúra*. Szerk. DEMÉNY István Pál–GAZDA Klára–KESZEG Vilmos–POZSONY Ferenc–TÁNCOS Vilmos. Tankönyv. Erdélyi Tankönyvtanács, Kvár, 2000. 30–32; Uő: *Az írás szerepe egy asszony életében = Specialisták. Életpályák és életörténetek*. I–II. Szerk. KESZEG Vilmos. Scientia, Kvár, 2005.

liség több műfaja volt: az emlékkönyveken, különböző feliratokon (pl. falvédők), naplókön, firkákon, önéletírásokon át a népi költők versgyűjteményéig.³ Az íráshasználat vizsgálatának tehát egyik fontos szegmense a népi írók munkásságának kutatása, akár egy teljes irattár feltárásával vagy egy személy teljes írásos életművének bemutatásával, akár csupán egy részletének elemzésével. Ezek a vizsgálatok nem szövegközpontúak kizárólagosan, hanem mindig kontextushoz kötöttek, hiszen a szemlélet alapja az a felfogás, hogy egy adott szöveg funkcióját és teljes jelentését a szövegkörnyezetben nyeri el, ezért maga a kontextus is a jelentés részévé válik. A kontextus működése tehát befolyásolja a szöveg jelentésének, funkciójának változását is. Ebből következően az íráshasználat mint kommunikációs forma, az egyén életében betöltött szerepe az életpálya kontextusában válik értelmezhetővé.

Ebben a tanulmányban az íráshasználat egyetlen, nagyon szűk szeletét szeretném vizsgálni, melyet meghatároz az egyén szubjektív világlátása, életérzése, olyan egyéni pozitív vagy negatív élmények, melyeket külső körülmények formáltak. Az a személy, akinek versei képezik a vizsgálat tárgyát, szucsági lakos. Ismeretségünk már két évtizednél is távolabbra nyúlik. Huszonöt éve élek Szucságban, és Rozsnyai Irénke már odaköltözésünk idején is betegeskedett. Hogy közösségben nagyon ritkán lehet vele találkozni, hogy leginkább otthonában tartózkodik, ezt mindjárt az elején megtudtam. Azonban az, hogy magányát írással is oldja, csak nagyon későre derült ki. Tulajdonképpen akkor említette ilyen irányú érdeklődését és tevékenységét, amikor megtudta, hogy falustársa és unokatestvére, Újvári Anna írásainak kiadását⁴ készítem elő. Panni néni az interjú során, amikor egyenesen rákérdeztem, szintén említette, hogy „talán” Irénke is ír verseket, de azt is jelezte, hogy bár látogatja, és természetesen sokat beszélgetnek, a versírásról köztük soha nem esik szó.

3 A kolozsvári néprajzi iskola kutatási eredményei számos kötetben láttak napvilágot, és folyamatosan jelennek meg ma is a populáris kultúrát különféle szempontból vizsgáló munkák: JAKAB Zsuzsánna: *Demeter Domokos, a népi verselő = Írás, írott kultúra, folklór = Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve*. 7. Szerk. KESZEG Vilmos. Kriza János Néprajzi Társaság, Kvár, 1999. 216–226; VAJDA András: *Az írás funkciói egy település életterében = Lenyomatok 5. Fiatal kutatók a népi kultúráról*. Szerk. JAKAB Albert Zsolt–SZABÓ Á. Töhötöm. Kriza János Néprajzi Társaság, Kvár, 2006 (Kriza Könyvek 28). 267–286; ANDRÁS Erzs Erdi: *Kedvemre való, hogy meséljek*. S. a. r. AMBRUS Judit. Mentor, Marosvásárhely, 2008; BEREKMÉRI István Andrásé: *Minden poklokön keresztül*. S. a. r. VAJDA András. Mentor, Marosvásárhely, 2008; Kiss Dániel: *Minden gyümölcse életemnek...* S. a. r. BAJKÓ Árpád. Mentor, Marosvásárhely, 2010; NAGY Julianna: *Miért nem lehettem költő?* S. a. r. OZSVÁTH Imola. EME, Kvár, 2012.

4 ÚJVÁRI Anna: „... én szeretem azt úgy átadni, hogy másik is olvassák.” Tanulmány kíséretében közléteszi TAMÁSNÉ SZABÓ Csilla. EME, Kvár, 2019.



1. kép. Rozsnyai Irénke portréja

Rozsnyai Irénke versei tehát a népi költők munkáit gyarapítják. Az előadás címében két olyan terminus is van, amelyek pontosan behatárolják ezt a fajta költészetet, és ezzel együtt azt a habitust is, amely jellemzi a magánlírát művelő autonóm szerzőket. A népi költészetnek azt az ágát, amely egyéni indíttatásból fakad, nem közönség elé szánja a szerző, Keszeg Vilmos *magánlírának*⁵ nevezi. Az egyén nem tudja kibeszélni saját élményeit, érzéseit, ezért az írásban találja meg a legjobb önkifejezési formát. Ezek a személyek többnyire valamilyen okból kifolyólag hosszabb-rövidebb időre elmagányosodott emberek, akik fogságban, börtönben, fronton, kórházban töltik napjaikat, éveiket. Alain Viala⁶ meghatározása szerint ez a költőtípus az *autonóm szerző*.

Elmagányosító tényező a betegség is. Rozsnyai Irénke sok éve küzd egy destruktív betegséggel, amely mozgásában egyre inkább korlátozza. Nem volt ez mindig így, a vele készített interjú során ez is kiderült. Arra a kérdésemre, hogy mikor betegedett

5 KESZEG: *Alfabetizáció*. 255.

6 ALAIN VIALA: *Naissance de l'écrivain*. Editions de Minuit, Paris, 1985.

meg, beteg volt-e már második gyermeke születésekor ezt válaszolta: *igen, akkor én már beteg voltam. De máskülönben így, ahogy eszembe jut nekem, hogy én már, mikor idekerültem, s hogy táncoltunk, mikor ki kellett forogni, én mindig, mind mentem féloldalra. Hogy én... nálam már akkor nem volt valami kóser, biztos [...]. Már, amikor Lóri született... szóval nem is volt megszületve, már én mindig, mikor már terhes voltam vele, már mind úgy jártam, mint a rucák [...]. De azért tudtam menni az utcán, nem nagyon lehetett észrevenni, hogy visz a fejem.*

Rozsnyai Irénke, lánykori nevén Király, 1953-ban született a Kolozs megyei Harasztoson egy négygyermekes családban. Édesapja a helyi mezőgazdasági szövetkezetben volt fuvaros, édesanyja háztartásbeli. Ez utóbbi szucsági származású, a Szép családból való, így Irénke első unokatestvér a már korábban bemutatott Újvári Annával. Valószínű, hogy a versírói tehetség e közös családi örökségből eredhet, de mivel teljesen más életvitelük, sorsuk volt, ezért a költői habitusuk is egészen különböző.

Rozsnyai Irénke Harasztoson végezte a nyolc általánost, majd 18 éves korában a kolozsvári „Someșul” kötöttárugyárban kezdett dolgozni. Kezdetben néhány hónapig a szucsági rokonoknál lakott. Később, 1974-ben, 21 évesen ugyancsak Szucságban talált férjet magának: Rozsnyai Zsigmonddal házasodott össze, és itt telepedtek le. Két gyermekük – Izabella (1975) és Loránd (1981) – született, egy unokájuk van.

Az iskolában átlagos tanuló volt, nem emelkedett ki a fogalmazványjaival sem. Fiatalasszonyként sem foglalkozott írással, ez eszébe sem jutott. A bezártság, a megbetegedés okozta nyugtalanság, feszültség, sokszor a reményvesztettség voltak azok a lelki okok, amelyek odavezettek, hogy írni kezdett. Mivel verseiből szomorúság áradt, kamasz gyerekei természetesen nem fogadták lelkesen, így inkább abbahagyta gondolatainak papírra vetését. Sőt, mivel nem kapott pozitív visszajelzést, ő maga sem tartotta sokra írásait, ezért meg is semmisítette ezeket. Ő így fogalmazta ezt meg: *csak miután megbetegedtem, akkor, mondom, hogy éjjeleket úgy jöttek nekem a rímek, és akkor a leányom mondta nekem: édesanyám, ne írd, mert te mindig olyan szomorúakat írsz, és ne írd. Sajnálom, hogy azokat a papírokat el is dobtam, s akkor egy darabig félbehagytam s akkor megint egy időbe[n], megint elészedtem. Voltak füzetek, már meg voltak növe a gyermekek, s akkor megint elészedtem, megint mind nekifogtam írni, mert untam magamat.*

Pillanatnyi helyzete, betegségének súlyosbodása azonban megint az íráshoz vezette: a magány, a tehetetlenség miatt kellett valami elfoglaltság, valami olyan időtöltés, amely elúzi az unalmat és pótolja valamelyest a társaság hiányát.

TCs: *Még meséljen egy kicsit a versírásról... Milyen érzésekkel látott neki?*

RI: *Mindég inkább el voltam keseredve, hogy nekem ilyen betegséget adott a jó Isten, pedig én úgy szerettem volna aktíválni még az életben. Nem csak így, hogy mindig üljek, soha ne menjek emberek közé, mert szerettem a társaságot... Azt már a barátnőim, mindenki tudja, hogy milyen voltam. S akkor olyan nehéz volt elfogadni azt, hogy így adta a jó Isten...*

A versírás hozzásegítette ahhoz, hogy elfogadja a betegséget, hogy sorsába bele-nyugodjon, segítette abban, hogy hasznosnak tartsa magát, hogy a fölöslegesség érzése ne hatalmasodjon el rajta. Természetesen ő is, mint sokan a háziasszonyok közül, kézimunkázott, különböző varrottásokat készített, horgolt és kötött. Azonban nem tartotta azokat elég értékesnek. Ezért a versírás lassan értékalkotássá vált, az unalom-űzés mellett a hasznosság érzetét keltette.

RI: *Mert a sok kézimunka... már azt se tudtam, mit kézimunkáljak, mit csináljak... Annyi minden volt, most minden semmivé vált, már semmi nem ér semmit, amiket csináltam. S akkor nekifogtam szép ügyesen írni...*

„Betolakodó íróként”⁷ azonban nem kapott semmilyen visszajelzést, bár szeretett volna. A beszélgetésből kiderült az is, hogy az első biztatásokat egy rokontól kapta, s ez új lökést adott az íráshoz. A hasonló helyzetben lévő festőművész példája ösztökelte arra, hogy az alkotótevékenységet ne hagyja abba.

RI: *Emmának van egy fiútestvére Kolozsvárt, és annak a felesége festőművész volt, és volt neki kiállítása is, és akkor elmagyaráztam neki. Neki is nagyon el volt deformálódva az ujjai, nagyon csúnyán fogta a pemzlit, de azért nem hagyta magát. És akkor mindig festett, és azt mondta, nézd meg, hogy én is így nem hagyom el magamat, és te is fogjál nekije, és ne hagyj, és írd. És akkor sokszor jöttek ki, akkor ült le, akkor olvastam fel neki, akkor nagyon szerette... Ne add fel! Ne add fel! Ne add fel! – telefonon gyakran beszélgettünk, s mindig csak ezt mondta. S akkor így ment aztán tovább...*

Rozsnyai Irénkét otthonában kerestem fel, kérdezgettem a verseiről, a versírási szokásairól. Szívesen válaszolt a kérdéseimre, örömmel mutatta meg a füzetait. Sajnos korántsem találtam akkora irattárat, mint amekkorára számítottam. Ő maga mondta, hogy egy részét a verseinek eldobta, nem tartotta fontosnak őket. Úgy tűnik, legalábbis egyelőre, hogy lezárult az írás korszaka az életében. Az alábbi interjúrészletben arról beszél, hogy később abbahagyta az írást, mert sikerült a férjének olyan munkát vállalnia, amelybe ő is beegíthetett. A kenyérkereset háttérbe szorította az írást. Ha hasznos tudott lenni a munkában, akkor csökkent az igény, a belső késztetés az írásra.

RI: *Amikor már megnőttek – mondom – a gyermekek, már csak azután kezdtem... Hogy már nem volt azért annyira, amit csináljak... Akkor utána már jöttek a dolgok... hogy Zsigi dolgozott itt a műanyagosnál... akkor már én is rengeteget... kettőig fennültem én is mind puccoltam, amiket ő..., hogy az volt a kereset.*

Bár Irénke várt engem, és elő is készítette a verseit, nem tudott minden kérdésemre pontos választ adni. Nem sikerült fényt derítenünk arra, hogy pontosan melyik időszakban, mikor születtek a versek. Elbeszélése alapján a periódus, amikor a legin-

7 Pierre Bourdieu nyomán Martin Lyons az autodidakta író a kultúrába betolakodóként írja le annak hátrányos helyzete miatt, ami a nem kellően magas szintű iskolázottságból fakad. Vö. KESZEG: *Alfabetizáció*. 249.

kább az írásra fordította idejét, körülbelül 2000–2008 közé tehető. A versei csak szórványosan datáltak, ezeknél többnyire 2000-es évszám szerepel. Három, A4-es méretű, 60 lapos, egy vonalas és két kockás füzetet adott át nekem elolvasásra. Ezek közül az egyik vonalas füzet volt teleírva versekkel, míg az általam harmadiknak nevezett félig. Az első füzetben a versek strukturáltak, címmel, néhol dátummal ellátva, strófákra tagolva jelennek meg. A második füzet nem új írásokat, hanem az első füzet verseinek egy részét tartalmazza pontos másolatban. A másolatokat három kéz készítette, egyik a szerző írása, de van két másik kéztől származó, több-kevesebb verset tartalmazó oldal is. Ezek is pontosan követik az első füzetbeli írásmódot a sorrend és a helyesírás tekintetében is. A másolás azonban a második füzetben megszakad, és nem folytatódik sehol. A harmadik füzetben további lejegyzett verseket olvashattam, tehát ez a füzet felfogható az első folytatásának, a szerző újabb verseit tartalmazza. A legutóbbiak között több olyat is találni, amelynek nincs címe. Az írásképp némileg romlik, ez részben a sietségnek tudható be, de leginkább a betegség, a romló finommotorika számlájára írnám. Ugyancsak a harmadik füzet lapjai között találtam néhány kisebb, A5-ös, vonalas füzetből kitépott lapot, melyeken a bemásolt versek piszkozatai szerepelnek, javításokkal. A szerző nem tudott több piszkozatot megmutatni, valószínűleg nem őrizte meg ezeket, de nincsenek arról pontos emlékei, hogy esetleg hol tarthatja őket, vagy ki és mikor dobta ki a papirosokat.

A beszélgetés során érdeklődtem a szerző versírási szokásairól is. Jellemző, hogy nincsen, nem volt kialakított tér a versíráshoz. Gyakran írt késő este vagy napközben olyankor, ha teljesen egyedül volt otthon. Előző interjúalanyom⁸ is ugyanezt válaszolta, amikor megkérdeztem, hogy hogyan születik egy vers:

RI: ...csak így ültem egyedül, s eszembe jutott egy szó, az a szó aztán úgy ment tovább...

Rozsnyai Irénke életviteléből, állapotából fakadóan is sokat van egyedül, kevés látogatója van. Ezek közül, valamint a Harasztoson élő családtagok közül kerül ki a közönség, aki meghallgatja az általa felolvasott verseket.

TCs: *S elolvasta másoknak is ezeket a verseket?*

RI: *Hát, Júlia tanító néninek sokat olvastam, nagyon szerette a tanító néni.*

TCs: *Ő jött és meghallgatta?*

RI: *Igen. Nagyon jól voltunk a tanító nénivel, ő máskülönben rokonságba is... és szeretett a tanító néni, és sokat járt ide. Tartottuk a rokonságot is, és ha errefele jártak, vagy direkt azért, mert kívánt látni, jött.*

TCs: *Akkor ő ismerte ezeket a verseket, s neki tetszett, mit szólt hozzá?*

RI: *Igen, szerette, mondta, hogy ne adjam fel, mondta, hogy „írjál, csak írjál, ki tudja még mi lesz belőle”... Mindig azt mondta.*

Arra a kérdésemre, hogy a családtagok értékelték-e a verseit, szintén igennel válaszolt:

⁸ Ti. Újvári Anna.

RI: *persze, a családtagok is. Hát, sokszor mentünk haza Harasztosra a nővéremhez, aztán mindig vittem a füzetet, hogy... Ó, úgy szerette a sógorom, nyugtassa a jó Isten, hogy olvassam a verseket...*

De olyan kritikusa is akadt, akinek nem tetszettek ezek a versek, és ennek hangot is adott: *...ő nem szerette, a tanító néni⁹ nem szerette... Azt mondta, hogy nincsenek jó rímek, ő nem szerette, ő nem akarta elismerni, hogy... Na, hát, aztán azt mondtam, hogy én ilyet tudok csak...* Ez a vélemény nem változtatta meg a szerző írói gyakorlatát, költői habitusát.

A tágabb közösség, a falu lakói úgy általában, nem tudnak arról, hogy Rozsnyai Irénke verseket ír. Soha nem lépett közönség elé ezekkel, soha nem kívánt velük szerepelni, bár egyik leghőbb vágya, hogy elismerjék, hogy a versei nyomtatva megjelenjenek.

A legkedvesebb saját versét felolvasta nekem az interjú során, ez a következő:

Elvetett mag

április 3.

Szüleim magot vetettek,
Magból szép, élő fa lett.
Szépen növekedett,
Lombja csábítóan mosolygott.

Közelében nemsokára másik fa nőtt,
Életerősen, nagy magasra.
Szegény kis fa, most nem mosolyog,
Napfényt keveset kap, s szomorú.

Tövében két virág nőtt,
Kétféle és szebbnél szebb,
Bámulja olykor őket, s leveléről
Egy-egy örökkévaló könny lepereg.

Sok szem megnézte a fát,
Sok tekintet nézte nagy csodával,
Mivé lett, mért száradnak ágai?
Összetörten áll, magányosan.

9 Természetesen egy másik személyről van szó, nem azonos a fentebb említettel.

Szívében bódítóan édes illat él.
Illata csábítja a vándort,
Levél simogatása új zenét zenél,
Az élet letiporná a fájó, kis reményt?

Ne tipord el a reményt,
Gyökere mélyen földbe kapaszkodik,
Erősen áll, nem dől ki!
Virítani akar, az élet közepén.

E fának gyümölcse van,
Még tovább teremni akar,
Mért hibás ő, hogyha egykoron elvetették,
Számadással kinek tartozó?

A betegség által elsorvasztott, be nem teljesült élet jelenik meg a versben, a kis fa, mely nem nő a nagyobb árnyékában, azt a gyermeket szimbolizálja, akinek élete nem alakulhatott úgy, ahogyan szerette volna.

Rozsnyai Irénke verseinek tematikáját saját életének korlátai határozzák meg. Ettől függetlenül azonban verseiben olyan általános témák is szerepelnek, mint az évszakok, a haza és hazaszeretet, az anya alakja, de megverseli a szomszédokat, a szülőket, szülőfalut, ír a gyermekeinek a hit fontosságáról, a falu templomához, harangjához való kötődésről. A népi költőkre általában jellemző ez a széles merítésű témaválasztás, nem kivétel ezalól jelen szerző sem.¹⁰

Néhány ilyen típusú versét kiválasztottam:

Szülőházam

2001 őszén

Falu végén kis ház,
Ahol én születtem,
Soha nem feledem,
Ahol én felnöttem.

¹⁰ KESZEG: *Alfabetizáció*. 258.

Házunk előtt vén eperfa,
Már elszáradtak ágai,
Vidáman üldögélt alatta
E kis ház gyermekei.

Eltelt már sok idő,
Gyermekek felnőttek,
Elhagyták házukat,
Ahol ők születtek.

Elrepültek, mint a madár,
Messze a háztól,
Most már késő visszamenni,
Mert a kis ház csak álom.

Nincs meg a kis ház,
Kihaltak szüleink,
Nincs hova menniük,
Kivel beszélniük.

Egy sírhalom mellett
Ritkán találkozunk,
Átkaroljuk egymást,
Sírunk meg zokogunk.

Falum

Az én falum Harasztos,
Régen benne sok haraszt volt.
Ezért kapta nevét tőle,
Hogy a nép el ne felejthesse.

Ott születtem azon a vidéken,
Ahol a haraszt tenyészett régen.
Ez a falu az én szülőhelyem,
Pacsirta dalával van igazán tele.

Kedves falum, most téged látlak,
Hegyek közt a domb aljában.
Vágyakozik szívem haza,
Gondolatom gyakran ott van.

Elmentem innen, mint ifjú lány,
Azóta sok év eltelt már.
Emlékeim gyakran visszaszállnak,
Vissza hozzád, édes szülőházam.

Sok minden kihalt életemből,
A feltámadt vágyakozást újból
Élni látom, ha arra gondolok,
Várnak otthagyt emlékeim.

Ritkán járok szülőfalum utcáin,
Nem tudok minden kedves helyet bejárni.
Kis templomunk harangja, ha megkondul,
Úgy érzem, hogy szívem vágya fellángol.

Hazamennék kis falumba örökre,
De máshol épített fészket életem.
Kis családom a világon mindenem,
E kis fészket itt hagyni nem lehet.

Édesanya

2002. okt. 4.

Ismerek valahol egy édes jó anyát,
Aki nagyon sokat emészt magát.
Elhagyva, egyedül érzi magát.
Kitárt karokkal várja gyermekeit,
Áldásra emelten várnak karjaim.
Felnőtt emberek lettetek,
Nem fértek ölembe,
Karjaimban és szívemben mindég elfértek.
Én adtam néktek életet,
Én álltam éjeket bölcsőtök mellett,

Én vártam azt, hogy felébredjete,
És azt, hogy felnőjete.
Most itt állok, és várva
Azt, hogy hazajőjete, és halljam
E szép szót „Édesanyám”.
Nem szeretnék elhagyva, egyedül lenni
Szomorú, bús napokon.
Reménykedtem abban, hogy mellettem leszete,
De a sors messze elvezérelt mellőlem.
Itt maradtam árván és reménytelen.
Örömmel várom a találkozást,
Amely eljön nemsokára már.
Rövid az együttlét, kevés a boldogság,
Nemsokára el kell válni már.
Ilyen a sors, elűzi szeretteit,
Hagyja az anyát, hogy hullassa könnyeit.

Testvérbátyám

november 24.

Mint a holló, úgy elröpült
Szívedből a szeretet,
Testvérbátyám, régen vártam,
Találkozzak teveled.

Egy méhben fogantunk,
Egy emlő táplált,
Egy anya nevelt fel
Forró szeretettel.

Szeretetünk forró lángja
Ne aludjon soha el.
Hagyjuk égni mindörökké,
Ahogy anyánk kívánta rég.

Szülőanyánk azt kívánta
Halálának percében,
Nem nyugszik nyugodtan a sírba[n],
Ha mi együtt tépelődünk.

Drága anyánk, megígérjük,
Kívánságod teljesítjük.
Amíg élünk, itt, e földön,
Egymást mindig hűn szeretjük.

Emlék Izának

november 27.

Levelet kaptam tőled, édes gyermekem.
Benne volt szereteted ténye,
S szíved minden melege.
Messze vagy tőlem, de
Életed tündöklő csillaga
Mindég itt ragyog mellettem.
Fájdalmam bilincse mellemet torzítja,
Ha szárnyam lenne, elröpülnék,
Minden nap ablakodnál megpihennék.
Vágyakozom hozzád minél közelebb,
Magányos homályban bámulok
Imádkozva, úgy gondolkodom,
S ha alszom is, rólad álmodom.
Hiányzol nekem, gyermekem.
Házadra nézni nem merek,
Emlékeid nagyon gyötrennek.
S ha eljön majd a nagy találkozás,
Örök szeretettel átöleljük egymást.

Fiam, Lórinak

december 1.

Mosolygós arcú, ifjú, szép fiam,
Örülök, hogy mindig láthatlak.
Boldogan várom hazajöttödet,
Melyet mindig elkísér anyai szívem.

Büszke vagyok rád nagyon.
Nem tudom elmondani érdemed.
Kezed simogatása gyógyít,
Nekem ezt elhiheted.

A sors nehezítette életed,
Anyád csak szavával segíthet.
Te úgyis bátran, mosolyogva,
Büszkén haladsz előre.

Boldog vagyok bátorságodért,
Élet nehéz súlyát könnyen viseled,
Egyszerű játéknak hiszed.
Ifjúságod ábrándjait ne hagyd könnyen eltemetni!

Erdélyország

december 24–25.

Erdélyország kedves népe,
Ti magyar ajkú emberek.
Ha itt, e hazában, porszemként
Is érzitek magatok, azért
E hazát el ne hagyjátok!
Mi lesz, ha mindenki elvándorol,
E hazát ki védi majd meg?
Ott, túl a másik, igazi magyar hazában,
Ha magyar is vagy, bántanak téged.
Inkább tűrjed itt a büntetésed,
Mint máshol a menekülő nevet.
Mutasd meg magadnak,
Ne csak a világnak,
Méltó vagy élni ebben a hazában.
Itt is ragyognak rád a szomszéd csillagok.
Gyáván, fogva tartva, ne engedd magadba
Se elenyészni szívedbe őseink emlékét.
Imádkozzál tiszta szívvel,
Itt is eléred jutalmad.

Vándorbotod dobd kezedből örökre le.
Lépj bátran sorsod elé, határozott erővel.
Ha itt, e hazában, csak egy fény is virít,
Tudd meg, hogy csak érted s neked fénylik.

Tavaszi

2002. október 5., este 20.30-kor

Drága tavasz, megjöttél már?
Virágokat hoztál-e már?
Lesz ez évben sok jó gyümölcs?
Alma, körte, szőlő, dinnye?

Kinyílt a sok ibolya,
És a sok szép hóvirág,
Üres váza, megtelhetsz már,
Várnak rád az ibolyák.

Hóvirágok szép csokorban,
Kínálgatják magukat,
Meg is veszi minden ember,
Aki arra járogat.

Előbújtak fészkeikből
A sok szép tarka madarak.
Csicsorgásuk azt jelzi, hogy
Itt az igazi tavasz.

Szomszéd

október 10.

Ne haragudj, kedves szomszéd,
A haragból már legyen elég.
Elég volt már a sok mondásból,
Gyere, végre legyen béke.

Okos enged a butának,
A Szentírás is úgy írja:
Kővel dobnak, dobj kenyérrel,
Többet ésszel, mint erővel.

Rozsnyai Irénke általában nem ír közéleti, politikai témájú verseket. Ez az alábbi azonban kivételnek tekinthető. Nincs címe, de árulkodó a datálás. 2004 májusában csatlakozott Magyarország az Európai Unióhoz. A csatlakozás láza Szucságig is elért, és megérintette költőnket is, aki lelkesen, háziasszonyi szerepéből ki nem lépve, üdvözlí ezt a történelmi eseményt. Bár a vers első két sora nagyon általános, bármerre fordíthatná a téma kibontását a szerző, ezúttal a demokráciába és a közös Európába vetett hit, ezen értékek iránti rajongás olvasható ki a további részekből.

[Cím nélkül]

2004. május 14.

Hősök temetőjében járok fel s alá,
Őszinte arcodat figyelem, anyám.
Élő hősként rajongok utánad, „Demokrácia”,
Így nevezlek téged, nyomorból szabadító Európa!

Mint jó háziasszony, főzök neked,
Minden jóval táplálni szeretnék.
Életed hosszú legyen, erős és biztató,
Szép magyar nemzetünket örökké fenntartó.

Sorsunk fordul[ó]ján nagy büszkeséggel,
Kezedet csókoljuk, örömtől reszketve.
Zászlaink együtt lebegjen sok európaival,
E napot ne feledjük, ameddig élünk, soha.

A támogató társról, a férjről is ír verset, aki mindvégig nagy odaadással áll mellette, gondját viseli, betegségében vigasztalja, föltétlenül hűséges hozzá.

Egy férfi

2002. október 9. du. 4 óra

Egy férfi az élet nekem,
Aki nélkül nincsen élet.
Ő az, aki mellettem áll,
Tűzveszélyes napokon át.

Ő az, aki segít, ha kell,
Kezem fogja, el ne essek.
Reggelente felöltöztet,
A konyhába visz, hogy melegedjek.

Ő az, aki felvigyáz rám,
S őriz hosszú éveken át.
Megvigasztal jóban, rosszban,
S élni tanít a bánattal.

Uram, kérlek, segítsd őtet,
Minden bajtól kíméljed őt.
Nélküle az élet sivár,
Számomra egy örökös gyász.

Férjemnek, ki sokat segít

május 24.

Hogy tudjalak elfeledni téged,
Tőled, kitől mindég vigasztalást kapok?
Tudom, ha bánt, téged is bánt nagyon,
Ha fáj, neked is fáj nagyon.
Együtt éljük a gyászos, sok napot.
Sokszor azt hittem, hogy ver az Isten,
Ha vétkezem, ő megbocsát nekem.
Sebem gyógyítja, könnyem letörli,
Csöndes álomba ringat,
Hogy ne lássam a lehullt csillagot.
Talán így volt megírva,

Meg kell szenvednünk a földi kint.
 Vele vagyok, nem egyedül bírom,
 Mellém rendelte Isten, mint fénylő csillagot.
 Velem van ő kétségek között,
 A szeretet szívében nem mulandó.
 Isten rendelte őt nekem.
 Ráborulok zokogva vállára,
 Ő átölel, és fejemet simítja,
 Ó, bús remény, mért vagy oly távol?
 Bilincset ne tégy a vérző szívekre!
 Rabjai vagyunk a bús világnak,
 Uram, hadd éljen a zsenge virág,
 S bírassa még a földi kint.
 Uram, küldd el szabadítónkat,
 A tépett remény, tudom, még él!
 Nem félek, előttem a fénylő napsugár,
 Az örök Isten, tudom, majd ránk talál.

Általános témának is mondhatnánk a hithez kapcsolódó verseit, azonban ezek a betegség következtében új értelmet nyernek: egyetlen vigasztalása az imádságban van, egyedül Istenben bízhat, hogy meggyógyítja, így sosem veszítheti el a reményt, a gyógyulásába vetett hitét. Sok verse kapcsolódik a betegséghez, a kórházhoz, az orvosokhoz, a fájdalomhoz, a tűréshez, a magányhoz. Általában szomorú, búskomor hangulat árad ezekből a versekből, még akkor is, ha némelyek végén felcsillan a gyógyulás reménye.

Imám

2003. január 1. 1–2 óra

Édes Istenem, hozzád imádkozom,
 Két kezem bölcsen összekulcsolom.
 Kérlek, hallgasd meg kérésem,
 Hallgass meg, oh, édes Istenem.

Elfáradt lélek fordul hozzád,
 E sötét felhőt felőlem sodord el.
 Napsugár süssön, s viruljon virág,
 Hallgass meg kérésem, oh, édes Istenem.

Habár estére jár életem,
Vágyam nagyobb, mint reményem:
Boldog életre vágyódom szüntelen,
Hallgasd meg kérésem, oh, édes Istenem.

Nehéz pályán szalad vonatom,
Megállítani nehezen tudom.
Mint haldokló hattyú, lebegek életért,
Hallgass meg, oh, édes Istenem.

Mint éhes koldus, fordulok tehozzád,
Alamizsnát kérni, de nem tarisznyámba,
Testembe reményt, szívembe életet,
Ennyit kérek tőled, oh, édes Istenem.

Építék szívembe templomot

2004. szeptember 2.

Építék szívemben templomot,
Közepébe imám vetem.
Kínzott testem, fájó lelkem,
Ajkam halkán imát rebeg.

Szenvedett már sokat e test,
De nem vesztette el pásztorát.
Küzdenem kell-e még sok csatát?
Semmi sem tépheti szét szívem bánatát.

Fájó szívemben szabad az élet,
Dicsőséggel szól a bátorító harang.
Síró fellegek lebegnek felettem,
S belőlük bő remény csepeg.

Testemben fájó csönd lapul,
Isten lenéz rám, imám nem vész el,
Elhozza nekem az örök tavaszt,
S szívem melegét is, tudja, hogy él bennem
az igazi örök hit.

Koldusbot, az kísér

2004. október 17.

Türelmes szenvedő vagyok,
Piros pecséttel jegyzett Isten.
Boldog voltam-e valamikor?
Sóhajom nem hallja senki.
Csak egy koldusbot, az kísér,
Talán az élet végéig vezet.
Mint tépett, vén madár,
Rongyba burkolva élek tovább.
Térdem rogy, lábam tántorog,
Botorkálva tovább telnek a napok.
És mégis hiszek, és hiszem,
Hogy ennek egyszer vége jön.
Szemem könnye kiszárad,
Panaszos ajkam mosolyra nyíl,
Még nevetni, dalolni fog.
Hiszem, sebem begyógyul.
Boldogan emelni fogom a kelyhet,
Kiiszom belőle a boldog cseppet.
Istenem! – tudom, te kísérsz,
S viszel a gyógyulás felé.
Tudom, a hit gyógyít, s ken
sebemre írt.

Titkos életem

2004. október 18.

Próbára tettél engem, Istenem,
Kevés volt hozzád dicséretem?
Választottaid közé tartozom?
Segíts, ha szeretsz, hogy vihessem keresztem.

Lelkemben kővé vált a szenvedés,
Üvöltő, vad ebek rágják testemet,
Mégis áldalak és magasztallak,
Hiába vagyok roncs és átkozott.

Úgy élek, mint árnyék a fényben,
Örök sötétség kering körülöttem.
Bimbóba zárt titkos életem
Könnyezve, halkán bírja ítéleted,
„Istenem”.

Te akartad

2004. augusztus 2.

Te akartad, hogy megszülessek,
S e földön vándor legyek.
Megpróbáltatásokkal küzdök,
Földönfutó vagyok,
Ó, be fáj az életem.
Mi célod van velem,
Hasztalan minden harc,
Csüggedten hullok el.
Kedvem van sírni, üvölni.
Szeretnék hegedű lenni,
Mely végtelenül sír,
Míg primás húzza a vonót.
Zsákmányul estem a szenvedésnek,
Zápor áztat, vihar tördel.
A próbáltatás útján elfáradtam,
Érzem, Uram, velem vagy,
Csak megértenem oly nehéz.

[Cím nélkül]

2010. április 3.

Hegytetőn állva, világnak kiáltva,
Mindenki füléhez lassan eljutva,
Kiáltás nem fülekhez, szívekhez jutva,
Élet előadásának igazi drámája.

Betegnek lenni nem kívánt dolog,
Menekülni tőle lehetetlen dolog.
Isten szeretet, reménnyel feltölt,
Hiszem tovább azt, hogy nem vagyok egyedül.

Füstbe szálltak életre szóló terveim,
Elsöpört minden[t] a heves zivatar.
Nem ilyen életet képzeltem el én,
Megpróbálok tovább élni hittel, szeretettel.

Kisírom magam, Isten azt meghallja,
Letörli könnyemet örök nyugalommal.
Életutam így volt megírva,
Vigasztalást várok, Isten azt meghallja.

Van értelme az életnek

2010. szeptember 4.

Amíg van valaki, aki szeret,
Van értelme az életednek.
Nem számít, hogy eltelték az évek,
Fejemen fehér hajfürtök fénylenek.
Ne siránozz sose, ha van valaki, kinek
Érzed segítő melegét kezének,
Meggyőződhetsz, van értelme a felébredésnek.
Ha mégis magányos a sorsod,
Ne gondold, hogy gondodat
Csak te magad egyedül hordod.
Erőt ad egy hang, az élet hangja,
Biztatásul gondolj minden szépet,
Hisz a nap rád is úgy süt, mint másra.
Ne gondolj soha a rosszra,
Örülj annak, hogy élhetsz, és hogy
Eddig is sok mindenben értelme volt életednek.

Doktor úr

2003. január 2.

Doktor úr, most önhöz fordulok,
Istenhez már többször imádkozom.
Gyógyítsa meg, kérem, vérző szívemet,
Utolsó reményem ön, doktor úr, nekem.

Hiába kérek, hiába remélek,
E szörnyű bajra gyógyírt nem lelek.
Alázattal önhöz fordulok,
Gyógyítson meg, s ne gondolkozzon.

Mit ér a sok ékszer, ruha,
Palota s a sok nagy lakoma,
S a világtól elzárkózva élni,
Ezért vérzik szívem, doktor úr.

Nem szeretném itthagyni a világot,
Habár éltem, mint egy csatatér,
Harcolok hősként e világban,
Ezért szükségem van doktor úrra még.

Vérző szívem folyik, mint az ár,
Patakot mos testemben a vágy,
Vágyakozik szívem egészségre,
Egészséges szívnek nem kell doktorkéz.

A kórházban

február 12.

A kórház egyik betegszobájába[n]
Feküdtem eszméletlenül.
Felébredém úgy hajnal felé,
Ismeretlen arcok özönét
Látták fáradt szemeim.

Szomorúan bámultam
Az ismeretlen arcokat.
Kik ők és hol vagyok,
Mért fekszem mozdulatlanul?
Kérdésekre választ nem kapok.

Be szomorú az élet énnekem,
Bánatom néma, csendes.
Nem is tudom, hogy élek,
Vagy talán nem is élek?
S felkiáltok jajszóval panaszokat.

Szívemet vigasztalják,
Ne szomorkodjam annyira,
Ne tékozzoljam erőmet.
A bú egyetlen kincsét
Reménységemtől örököltem.

Ágyamon fekve hallottam
A feketerigó szomorú hangját.
Éreztem, nekem énekel,
Hangja élesen szívembe váj.
Tudom, csillagom lehullott, és jön a halál?

Szemem bágyadtan lecsukom,
Ajkamát fáradtan összeszorítom,
Szememből életvágy könnye hull.
Halál terhe alatt roskadozik lelkem,
Vége mindennek, mit eddig viseltem,
örökre leteszem.

Mit várhatok még?

december 8.

Negyven év után mit várhatok még:
Egy örök hajót, mely magával viszi a múltat?
Vagy egy angyalt, melynek szemében felismerem magam,
Felismerem az elhalt ifjúságomat?

Álmaimban a jövőbe nézek,
Szárnyaikkal átröpülném a végtelent.
A végtelent, mely elkapta karomat,
Magával vitte, és széjjelszórta elzúzottan.

Repül ez a rövid élet,
Hozza-viszi a bűt reám,
Homlokomra egy sötét felhő
Fon örökös koronát.

Életemnek kevés mézét
Felnyalta az életvágy.
Pokollá lett reményem
Fellángolt, mint érzelemláng.

Halálos ágyon fekszik életem.
A szenvedésnek martaléka lettem.
Az életfának egyik ágán
Ott leselkedik a hű remény.

Felébredek mély álmomból,
S felkiáltok, hadd hallják,
Hazug álmok, mért ringattok,
Élni vágyok még tovább.

Az élet virágából kevés jutott élém.
S tudja meg, ki nem tudja még,
Dicső lelkem örökké él,
Ha takar is a szemfödél.

Bocsánat, élet

december 22.

Bocsánat, élet, ha bántalak,
E földön rabnak érzem magam.
Láncbilincs van lábamon,
Úgy érzem, föld alatt lakom.

Mikor ragyogsz rám, napsugár,
Mikor látlak téged újból már?
Rab vagyok a föld alatt,
Életemben látom gyertyasugarad.

Sok nap, sok év telt el már,
Mióta szenvedek.
Mind fel van vésve előttem,
Mióta igám viselem.

Sok nap, sok év telt már el,
Mióta rab vagyok.
Hosszú évek jelzik csak,
Még élek, s nem halok.

Reménység van előttem,
Ami büszkén bátorít,
Az összegyűlt szenvedést
Mind tarisznyámba kötöm.

Ha eljön majd a hírhozóm,
Bátorító fehér galamb,
Szívem felzokog örömében,
S bilincsem újból megszakad.

Nyakamba[n] lánc

december 29.

Nyakamba[n] lánc, melyen lóg egy kereszt.
Örömmel viselem mindkettőjüket.
Láncba[n] örömöm, keresztbe[n] fájdalma[m],
Addig hordom, amíg van napom.

Lelkemen folyó szalad át,
Amely sodor magával mindent.
Elsodorja magával az élni
Vágyó rózsalevelet.

Furcsa élet

január 21.

Ne hagyd magad, te furcsa élet,
Oly könnyen a porba elveszni,
Ne lézengj, mint bús őszi szél,
Mely elszáradt rózsalevelet fújtat szerteszét.

Ha fájdalom testedre rárohan,
Mint éhes farkas, megtámad,
A sorsot hibáztasd csak ellene,
Mért kell tövisre lépned, ha az fáj neked?

Türelem hatalmas orvos,
Bármennyire szenvedsz is,
Lassú patak csendes árja,
Türelmed hatalmasra emeli.

Életvággy furcsa keze,
Összetűzi bánat fájdalmát,
Hatalmas orvos, ki közeleg,
Begyógyítja majd minden sebedet.

Elpanaszolom azoknak

január 26.

Elpanaszolom azoknak,
Kiket a sorsom érdekel,
Egy jó pár éve életemet
Sötét köd borítja be.

Ez a nehéz, cudar sors
Kínoson bánt velem.
Rózsáimot nemcsak letépte,
Hanem egészen lehajlította előttem.

Szenved a szegény virág,
Kínlódik lehajtva életért,
Tövisei óriásira nőttek,
Nagyon szúr, ha kezem hozzáér.

Minek nekem örökzöld erdő,
Virágos, tarka rét,
Csak képzeletem járhat-kelhet
Csodálni gyönyörű tájait.

Mint fogságban élő sas,
Gondolatomban repülök.
Repülök, de el nem érem
Gondolatom vágyait.

Most mondhatom boldogan

március 6.

Most mondhatom boldogan,
Ez évben elértem igazán
Életem legboldogabb,
Igazi, szívekhez szóló tavaszát.

Köszöntelek, te szép tavasz,
Mint anyát a gyermeke.
Virágod kinyílt szívemben,
S hervadni többé nem hagyom.

Oly szomorú volt a világ énnekem,
Vagy csak úgy képzeltem talán.
Életemben sokszor átnéztem
A kétségbeesés sötét fátyolán.

Köszönöm neked, te, szép tavasz,
Hogy örökre feldíszítetted életem,
S elszórtad előlem a bánat érzeményét,
Hogy ne tudja senki, ilyen átkozott teremtmény is létezett.

Olyan vagyok

március 28.

Olyan vagyok, mint az alma,
Kívül ép, piros, csábító,
Belül rohadt, eldobható.

Sorsom almával vetekedő,
Szép piros arc, s mégis elhihető,
Betegség van elegendő.

Fájdalmam oly hihetetlen,
Van-e valaki, ki hisz nekem?
S ki nem taszít el magától?

Ha ad az Isten egy nagy ajándékot,
Lábam erőt kap, és elindul,
Eltűnik utambó[1] a zavaros jelen?

Ha eltűnik az élet sok zavarja,
Elnémul ajkam, magamba szálllok,
Boldogan ragyogok, mint égen csillagok.

Ragyogni fogok, szabadon járni,
De többet nem mondok, könnyeim beszélnek,
Ők majd elmondják érzeményemet.

Bár Rozsnyai Irénke a verseit eredetileg nem szánta a széles publikumnak, minél inkább szaporodtak, annál inkább vágyott, vágyik az elismerésre, az ismertségre. Önmagát is biztatva élteti a reményt, hogy versei egyszer csak meghozzák számára a sikert. Adott ponton úgy érzi, hogy immár avatott költővé vált, talán első füzetét ezért is kezdi ezzel a verssel:

Első gondolat

2002. X. 1.

Szobában ülve kis mécses mellett,
Kis asztalkánál papírt, ceruzát véve,
Írogatni kezdtem.
Gondolataim messze szálltak,
Árkon, bokron, határon át,
Amíg végre összefűződtek
Szavak, mondatok és rímek.
Így kezdtek születni verseim,
Amelyek lekötötték gondolataim.
Így próbálom elmondani
Minden gondolatot, vágyat,
Örömet és bánatot.
Remélem, ki olvasni fogja
Az első, kedves versemet,
Kedvet talál elolvasni a többieknek is,
Melyek, remélem, nemsokára
megszületnek.

Szólj, gondolj, és íráj,
Gondolataid és tetteid
Tükörként fog[nak] visszamosolyogni rád.

Rozsnyai Irén

Az alábbi verseiben is a költészethez, a versíráshoz való hozzáállásáról ír. Fontosnak tartja, hogy gondolatait, érzéseit szavakba öntse, hogy ezeket az utódok is megismerjék, hogy maradjon nyoma az életének, a szenvedésének. Mint minden ember, szerzőnk is vágyik az elismerésre, a dicséretre.

Fizetség

2002. október 9.

A szobába[n] ülök most,
Pusztítom a papirost.
Írogatom gondolatom,
Ébren alszom, nem álmodom.

Ez a szoba vendégszoba,
De most vendég nincsen itt.
Alkalmam van gondolkodni,
Ezért pusztítom a papírt.

Megpróbálok pár sort írni,
Hátha lesz, ki megdicséri,
Nem ez nekem a mesterségem,
Csak valamiben reménykedem.

Nem fizetést várok én,
Hanem némi dicséretet.
Új gondolat a fizetésem,
Amelynek ára nincsen.

Nem gondoltam volna soha,
Hogy fejemben kondul harang,
Felébreszt, és arra késztet,
Írj le mindent, nem vagy öreg.

Ki öreg, az többet tud,
A sok év sokat mond.
Fiatal vagy, ne hadd magad,
Fejleszd tovább tudásodat.

Fáradt lélek

november 15.

Akárhogy is gondolkodom,
Jegyzetfüzetem előttem bezárom.
Bezárom, mint elhantolt titkot,
Pedig a verseket örömmel írom.
Mi haszna, vajon? Nem érdemes!
Időmet pazarolgom csak vele.
Későn születtek költeményeim,
Mit mondanak majd ismerőseim?
Eltelt évek nem vittek, csak hoztak,
Lesz-e időm még valaha,
Erőt s kedvet kapjak?
Ne uralkodjon homály a szóban,
Mint vihar zúgása dördüljön
Hangosan, ki olvasni tudja
Azt, hogy a fáradt lélek
Igazán, nem élt hiába!

Ha írok

november 24., este

Verseimet, ha írom,
Családomnak boldogan felolvasom.
Együtt örülünk minden soromnak,
Biztatásul mondják énnekem,
Boldogok vagyunk érted,
Édes kedvesem.
Minden szó szívedből fakad,
Mint földből a forrás forrik,
S ha elfáradsz a rövid út után,
Melletted állok, pihenhetsz vállamon.
Szégyellném, ha máris elfáradnék,
A violákból alig szedtem még,
Illatát nem szagoltam rég.

Tetszik ez a játék, a kezdet ura
Halkan súgja nekem oda,
Csak lassan, csak okosan haladj
Előre, édes kedvesem.

Lehull a sok gyümölcs

február 16.

Derűs, szelíd, szép napon,
Mint délibábok tengerén a hajók,
Úgy lebegett gondolatom.
Tanyát ütött verseim szigetén
Szelíd emlékezetem.
Gondolatom átröpült a láthatáron,
S megállt egy nagy rónaságon.
Szívem zsúfoltságig van tele,
Mint fán a sok gyümölcs.
Minden versem e fának gyümölcse,
S mire lehull a sok gyümölcs,
Verseimmel tele lesz füzetem.

Ízelítőül

november 23.

Kezet fognék tiveletek,
Kedves költő barátok,
Csak könyveitek emlékeztet,
De ti már régen nem vagytok.

Verseitek olvasása utat nyitott előttem,
Sötétségnek mámora erőt adott kezemnek.
Soraimnak kaptatóján nem bírok felmászni,
Félek, a meredeken megállanak rímeim.

Verseitek soraiból ízelítőt keresek.
 Ízesítsem soraimat, ki olvassa, kedvelje.
 Harsogjon fel minden sorom, ékesen, hogy meghallják.
 Beteg lélek ceruzája jegyezte ezt, senki más.

Lírikus lettem

március 10.

Verseim egyedüli hőse
 Én magam vagyok.
 Mindenben magam foglalom:
 Ábrándokkal, élményekkel, reményekkel
 Együtt kószálok.
 Eltérrni magamtól nem tudok,
 Mindég magamnál maradok.
 Hű hőse lettem soraimnak,
 Hősiesen magam maradok magamnak.

Rozsnyai Irénke verseinek tartalmi sajátosságairól, témaválasztásáról szóltam eddig. Ha a tartalom közlésének módjára és a formára figyelünk, megállapíthatjuk, hogy ezekben is az irodalmi kánonon kívül maradt amatőr költészetre jellemző vonások fedezhetők fel. Formai jellemzőként szembetűnő a verseinek hosszúsága, a sok strófa. Ezek általában négysorosak, de van néhány verse, amelyet nem tagol versszakokra. Bár e költők nem ismerik a verselés prozódiai szabályait, a rím és ritmus nagyon fontos számukra. Leginkább páros rímeket igyekeznek használni több-kevesebb sikerrel. Íme, egy tipikus strófa:

*A szobába[n] ülök most,
 Pusztítom a papirost.
 Írogatom gondolatom,
 Ébren alszom, nem álmodom.*

A versritmus, a szótagszám nagy kihívás számukra, ezért sokszor dallamra írják a verseiket. Fontos megjegyezni, hogy e füzetekben ilyen megjegyzésre nem bukkantam, ha a szerző használt is néha valamilyen dallamot a ritmus megadására, ezt sehol nem tüntette fel. Szokatlan jelzőkkel ritkán találkozunk, de általános melléknévi jelző bőven előfordul a szövegekben (szép tavasz, virágos, tarka rét). Ösztönösen használ hasonlatot (*Mint délibábok tengerén a hajók, / Úgy lebegett gondolatom.*), metaforát (*Füstbe szálltak életre szóló terveim, / Elsöpört minden[t] a heves zivatar.*), megsze-

mélyesítést (*Tanyát ütött verseim szigetén / Szelíd emlékezetem.*), néha inverziót is (*Építék szívemben templomot*).

A közölt versek minden tekintetben megegyeznek a füzetekben lévőkkel. Nem változtattam semmit a közlésre való előkészítés folyamán, megtartottam az eredeti nyelvhasználatot és bizonyos nyelvjárási sajátosságokat, azonban a helyesírást és központosítást a jelenleg elfogadott szabályzathoz igazítottam. Abban az esetben, ha nyilvánvaló betűhiányt fedeztem fel, szögletes zárójelbe téve pótoltam azt. Ugyanígy, az interjúkból bevágott idézetek is az elhangzottakat pontosan tolmácsolják.

Rozsnyai Irénke egyelőre nem folytatja a versírást, életművét azonban nem tekinthetjük lezártnak, hiszen eddig már két külön életszakaszban is az íráshoz folyamodott, amely számára vigasztalást nyújtott, mintegy kibeszélési lehetőséget biztosított, ha aggodalmai felerősödtek, bánata túlságosan nagyra nőtt. Igaz, ezekben a füzetekben csak egyetlen időszak verseit olvashattam, hiszen a korábbiakat nem őrizte meg, ezekből is tökéletesen kirajzolódik a gyógyulásban mindig reménykedő, betegségének terhét hol több, hol kevesebb türelemmel viselő egyén, aki minden nehézség és buktató ellenére az élet mellett voksol.

Azonban Rozsnyai Irénke is a modern kor embere, az utóbbi években, az internet térhódításával egyre hosszabb időt tölt a számítógép előtt, mely ablak számára a világra, s amely a kapcsolattartást biztosítja külföldre települt lányával és természetesen sok más ismerőssel. Talán így, a virtuális térben valamelyest enyhülhet magánya, és több személlyel is társaloghat. Arra a kérdésemre, hogy még ír-e verseket ezt válaszolta: *Mostanában nem... Az internet az első... egyáltalán, eszembe se jut... Semmi, semmi, egyáltalán semmi... sokszor úgy leülök... én annyi verset olvasok, és semmi nem emlékszik, hogy írjak valamit, vagy valami... Nem, egyáltalán... egészen ki van törődve...*

IRÉNKE ROZSNYAI, THE AUTONOMOUS FOLK POET

Keywords: *folk poet; writing habits; working method; technique and motivation of writing*

This study presents the work of a naive author, Irénke Rozsnyai. She was born in 1953 in the village of Călărași, Cluj county, and lived most of her life in Suceagu. From a young age she became ill with an incurable disease that affected her ability to move. Thus, she had to lock herself in the house, becoming more and more lonely. Writing and poetry became a possible escape for her. Most of her poems have a gloomy tone, the disease leaving its imprint in the content of the texts. That is why for her the motivation for writing is her loneliness caused by an illness, and she is seeking solace by formulating her thoughts and feelings, often oppressive.

